

INTERNATIONALE BESTSELLER

ANNE JACOBS

DE DORPSWINKEL

BELOFTEN

XANDER

ROMAN

Juni 1925

De hitte drukt zwaar op het dorp. Al dagen loopt de thermometer op tot boven de dertig graden en in de vakwerkhuisen en stallen is de lucht te snijden. Zondag zaten de bewoners van Dingelbach zelfs in de kerk te zweten, want de hitte is inmiddels ook door de dikke muren van de oude kerk gedrongen.

Frieda zit in de tuin achter het huis met een tinnen kom op haar schoot. Op de tafel staan een pan en een mand met zomerkersen. De kersen moeten met behulp van een haarspeld worden ontpit, waarna Herta er kersenjam van gaat maken. Ontpitten is een saaie en vieze klus omdat het rode sap aan je handen blijft plakken en de pitten niet makkelijk loskomen.

‘Je hebt echte moordenaarshanden,’ zegt Ida waarderend, die met een boek naast haar in het gras zit.

‘Je mag me wel helpen, hoor!’ antwoordt Frieda chagrijnig.

‘Alsjeblieft niet. Ik moet zo de was afhalen!’

Het ondergoed hangt slap aan de lijn, want het is helemaal windstil. Frieda’s nieuwe jarretelles glanzen zijdeachtig tussen de verbleekte katoenen spullen. Gisteren vroeg Luise jaloers of ze nu sexy lingerie draagt en of dat bij het acteren hoort. Frieda verwaardigde zich niet om te antwoorden. Dingelbach is altijd al een troosteloos gat geweest met bekrompen boeren, maar nu, met deze verlamme hitte waarbij het naar koeienmest en varkensstal stinkt, is het gewoon ondraaglijk.

Ze gooit de volgende ontpitte kers in de pan en kijkt ontmoedigd naar de mand, die maar niet leger raakt. Wat een moeite voor een

paar potjes jam! Terwijl de kersen veel beter smaken als je ze zo eet. Ze stopt er twee in haar mond en spuugt de pitten uit op het gras. Ze haalt het kruidenbed. Ida kan het beter. Zij spuugde haar pit eerder bijna tot aan het kippenhok.

‘Vandaag hoeven we de gewassen geen water te geven,’ zegt Ida. ‘Het weer slaat om.’

Ze knippert met haar ogen en wijst naar het westen. Daar liggen de weilanden van de Schützhoeve, waar ze aan het hooien zijn. De lucht erboven is onbewolkt en diepblauw, maar helemaal aan het eind, waar het heuvelopwaarts gaat en de vervallen hut staat, zijn een paar sluierwolken zichtbaar. Als een dun spinsel drijven ze over de heuvel, vrij onschuldig, maar daar moet je je niet in vergissen. De boeren moeten zorgen dat ze hun hooi nog voor de avond in de schuren krijgen, anders is het bedorven.

Frieda zou geen bezwaar hebben tegen een hevige onweersbui. Die brengt koelte. Bovendien hoeven ze dan ’s avonds niet naar het groenteveld te gaan en moeizaam emmers gietwater uit de beek te halen. Ze worstelt met haar lot. Waarom is ze in Dingelbach geboren en heeft ze ook nog zo’n veel te strenge, kleingeestige moeder? Ze heeft een paar weken vakantie van de toneelschool, maar dat betekent niet dat Frankfurt in de zomer uitgestorven is. Integendeel, in de diertuin, in de Palmengarten en in het nieuwe Waldstadion vermaken de inwoners zich op grote evenementen. Er wordt gedanst op jazzmuziek, er zijn theater- en cabaretvoorstellingen, en ’s avonds wordt vuurwerk afgestoken. Bij het Sommerfest auf Welle 470 en de Erste Presse-Bühnen-Olympiade op de renbaan zijn veel artiesten van de theaters aanwezig, en natuurlijk gaan de studenten van de toneelschool er ook naartoe. Iedereen behalve Frieda, die veroordeeld is tot het ontpitten van plakkerige kersen en ’s avonds op tijd naar bed moet. Ze kan er alleen met Ida over praten en verder hooguit met meester Hohnermann. Maar hij wordt ook steeds burgerlijker. Hij waarschuwt haar voortdurend voor allerlei gevaren die in de stad voor een jong meisje op de loer liggen. Terwijl Frieda

de stad inmiddels kent en denkt dat ze meer van zulke dingen afweet dan de brave dorpsschoolonderwijzer Johannes Hohnermann.

‘Frieda! Ida!’ roept haar moeder uit het raam. ‘Kom eens helpen!’

‘O jee,’ kreunt Ida misnoegd en ze legt het steeltje van een kers als bladwijzer in haar boek. ‘Nu mogen we gaan sjouwen.’

Frieda staat opgelucht op en gaat naar de regenton om haar handen te wassen. In elk geval wat afwisseling.

‘Het was de hoogste tijd,’ zegt ze. ‘Nu kun je weer bij ons slapen en heeft mama haar kamer voor zichzelf.’

‘Wat mij betreft had Helga rustig kunnen blijven,’ vindt Ida.

Helga Schütz, die al meer dan een jaar bij hen woont, heeft eindelijk een nieuwe plek gevonden. Helga werd zo hard geslagen door haar man Otto dat ze naar het ziekenhuis moest. Haar zoon, de toen negenjarige Heinz, moest ook naar het ziekenhuis omdat zijn vader hem tegen het fornuis had geslingerd. Vervolgens deed Helga iets wat geen enkele vrouw in het dorp ooit heeft durven doen: ze kondigde haar man aan dat ze wilde scheiden en ging bij hem weg. Het was een schandaal in Dingelbach, want het huwelijk is heilig. Man en vrouw moeten bij elkaar blijven, in goede en in slechte tijden. Zo is het altijd geweest en zo zien de mensen van Dingelbach het vandaag de dag nog steeds. Echterlijke ruzies komen voor, en het is ook normaal dat daarbij weleens klappen vallen. Ook een echtgenoot kan weleens rondlopen met een blauw oog, maar meestal is het de vrouw die geslagen wordt. Toch waren het de vrouwen in het dorp die het Helga kwalijk namen, en toen ze uit het ziekenhuis terugkwam in het dorp, durfde alleen Marthe Haller, die de dorpswinkel runt, Helga in huis te nemen. Marthe, de moeder van Frieda en Ida.

Sindsdien woonde Helga bij hen in. Ze konden het goed met elkaar vinden, ook al was het krap in huis, waardoor Ida uiteindelijk op zolder was gaan slapen. Alles leek goed af te lopen. Omdat Otto Schütz er niet in slaagde zijn vrouw met geweld terug naar de boerderij te halen, verklaarde hij dat hij zelf de scheiding zou aanvragen. Daar waren ze allemaal blij om, al was het maar omdat Otto de kos-

ten dan voor zijn rekening zou moeten nemen en omdat Helga dan eindelijk zou kunnen trouwen met de man van wie ze hield en met wie ze gelukkig zou kunnen zijn. Oskar Michalski.

Maar helaas ging het niet zoals gehoopt.

Dat is vooral de schuld van Gertrud, de moeder van Otto Schütz, die het haar schoondochter altijd al moeilijk heeft gemaakt. Zij heeft haar zoon overgehaald om de scheiding uit te stellen, zodat Helga niet opnieuw kan trouwen. Helga moet dus als afvallige vrouw in schande leven en wachten tot Otto haar vrijlaat, terwijl Gertrud allerlei nare geruchten over haar schoondochter verspreidt. En hoewel de mensen in het dorp destijds kwaad waren op Otto omdat hij zijn vrouw en kind zo erg in elkaar had geslagen, praten velen nu slecht over Helga, het 'ontrouwe loeder' dat niet terug wil naar haar man.

Zelfs de dorpswinkel lijdt inmiddels onder dit verhaal, iets wat Marthe destijds niet wilde inzien.

'Onzin,' zei ze. 'Mensen hebben waspoeder en zeep nodig, suiker en zout, naaigaren en knopen en nog veel meer. Waar moeten ze dat anders kopen dan bij mij?'

Maar helaas heeft Marthe in de loop van de tijd moeten inzien dat ze het mis had. De verkoop is gedaald. Veel mensen kopen alleen het hoognodige bij haar en wachten liever totdat iemand uit het dorp naar Steinbach of Oberursel rijdt om daarvandaan iets mee te nemen. En dat alleen maar omdat Marthe Haller dat 'zondige mens' in haar huis laat wonen.

Na Pasen heeft Gertrud Schütz weer iets gemeens bedacht. Ze stuurt de boerenknecht Hannes nu één keer per week met paarden-wagen naar Bad Homburg en heeft de dorpsvrouwen laten weten dat iedereen die iets nodig heeft gratis kan meerijden. Dat vinden veel boerinnen leuk, al is het maar omdat Hannes een vrolijke jongeman is. Als het veldwerk het toelaat, zit de wagen vol met vrouwen die erg genieten van deze nieuwe winkeltripjes.

Dit heeft de dorpswinkel ernstig geschaad. Marthe Haller blijft

met haar waren zitten en moet ook nog aanhoren dat de spullen in Bad Homburg beter en zelfs goedkoper zijn dan in de dorpswinkel van Dingelbach. Helga was hier nogal wanhopig over. Ze overwoog al om naar de vervallen hut op de heuvel te verhuizen, omdat ze Marthe niet in de problemen wilde brengen. Frieda's moeder heeft het haar uit haar hoofd gepraat, maar dan nog was goede raad duur. Niemand in Dingelbach was bereid om Helga een plek aan te bieden om te verblijven. Een weggelopen vrouw die wacht op de scheiding... Die wil niemand. Zeker niet omdat ze het met de rijke Otto Schütz aan de stok zouden krijgen als ze zelfs maar een zolderkamer aan haar zouden verhuren.

Maar uiteindelijk kwamen Hannes Killinger, die Helga altijd heeft gesteund, en Rudolf Alberti, de dorpsgenezer, energiek voor Helga op. Zij haalden Jörg Guckes, de waard van Gasthaus Zum Raben, over om een van zijn kamers, die toch altijd leegstaan, aan haar te verhuren. Jörg Guckes vond het al gauw goed, maar zijn vrouw Karin verzette zich eerst hevig en beweerde dat als zo'n vrouw bij hen zou wonen, de gasten weg zouden blijven. Hannes Killinger kon haar echter overtuigen. Want waar moeten de inwoners van Dingelbach anders 's avonds een pint drinken als dat niet bij Zum Raben is?

'Denk je dat ze thuis een biertje of appelwijn drinken, waar de vrouw hen in de gaten houdt?' vroeg hij lachend aan Karin. 'Dat zal niet zo snel gebeuren, al gaat Otto Schütz op zijn kop staan.'

Er werd onderhandeld, want Karin Guckes, de waardin van Zum Raben, stelde voorwaarden. Helga moet in het huis en in de keuken helpen en 's ochtends het restaurant dweilen. Ze mag onder geen beding serveren. Ze mag zich zo min mogelijk laten zien en de vier kinderen mogen niet naar haar toe gaan.

'En Oskar Michalski mag hier niet binnenkomen,' eiste Karin verder. 'Straks zeggen de mensen nog dat we hierboven een bordeel hebben geopend.'

Helga is met alles akkoord gegaan. Ze is ontzettend blij dat ze de vrouwen van de dorpswinkel niet meer tot last hoeft te zijn, maar

wil hoe dan ook in Dingelbach blijven. Vanwege Heinz, haar zoon, die bij zijn vader op de Schützhoeve woont. Helga is enorm aan Heinz gehecht. Ze gelooft nog steeds dat ze op een dag ongestoord als de vrouw van Oskar in Dingelbach kan wonen en dat Heinz dan vaak bij hen langs kan komen. Het verbaast Frieda hoe koppig Helga zich aan deze hoop vasthoudt, hoewel ze heel goed weet hoe de bewoners van Dingelbach zijn. Ze woont tenslotte al lang genoeg in het dorp.

‘De tijden veranderen,’ zei Helga met een glimlach. ‘Dat zullen ze gewoon moeten inzien.’

Vanmiddag is het dus zover: de verhuizing naar Zum Raben. Het is een goed tijdstip, want het dorp is bijna leeg. Iedereen die kan werken is op de velden. Vanochtend vroeg hebben ze de laatste stukken gemaaid. Als ze de hele dag ijverig keren, kunnen ze het hooi vanavond op de wagens gaffelen en binnenhalen. Otto Schütz en twee of drie anderen die het zich kunnen veroorloven, hebben seizoenarbeiders in dienst genomen en schieten al flink op. De armere boeren moeten zien hoe ze het werk voor elkaar krijgen. De kinderen, zelfs de jongsten, moeten meehelpen en goede burens helpen ook een handje als ze zien dat de ander het niet redt. Vooral de dorpsonderwijzer Johannes Hohnermann, die zelf alleen een tuin heeft, helpt wanneer hij maar kan op het veld mee.

Als Frieda en Ida het huis binnengaan, zien ze dat de kamer waarin Helga heeft gewoond al leeg is. De paar spullen die Helga bezit, heeft ze in twee buidels gedaan. Nu moet de naaimachine, die oom Georg haar genereus heeft gegeven, de smalle trap af gedragen worden. Ze moeten allemaal helpen, want de naaimachine is zwaar, net als het bijbehorende tafeltje met het gietijzeren pedaal. Ida heeft de naaimachine en het tafeltje gedemonteerd en gezegd dat ze ze ook weer in elkaar zal zetten zodat de naaimachine het na het transport weer picobello zal doen. Als Ida dat zegt, is dat ook zo. Beneden zetten ze de twee onderdelen op de ladderwagen.

Ida vindt dat Helga het recht heeft om in Dingelbach te blijven, en als de dorpelingen dat niet inzien, is het hun eigen schuld. Ida is een bijzonder meisje. Ze doet wat ze wil en als ze iets wil hebben, zorgt ze er gewoon voor dat ze het krijgt. Hoewel ze pas vijftien is, is ze allang geen kind meer.

Bij de ingang van Gasthaus Zum Raben staat Karin Guckes al ongeduldig met de kamersleutel in haar hand te wachten.

‘Zijn jullie er eindelijk?’ vraagt ze nors. ‘Ik heb niet de hele dag de tijd. Het hooi moet de schuur in en ik sta hier eindeloos te wachten.’

Jörg Guckes en zijn gezin zijn ook aan het hooien, want ze hebben naast het Gasthaus nog een kleine boerderij en vier koeien in de stal. Karin gebaart Marthe en Helga met haar buidels binnen te komen en rolt met haar ogen omdat de twee meisjes omslachtig de naaimachine beginnen uit te laden.

‘Hoelang gaat dit nog duren?’ moppert ze en ze loopt naar hen toe om te helpen. ‘Het was niet afgesproken dat ze boven een naaiatelier inricht.’

Frieda ergert zich aan Karin Guckes. Ze is geen slechte vrouw, maar ze is gewoon bekrompen, zoals alle vrouwen in Dingelbach. Ze wil wel geld voor de kamer, maar Helga mag er niet naaien. Terwijl Helga heel goed kan naaien, en ondanks alles zijn er mensen in het dorp die haar kleine klusjes laten uitvoeren. Zo zijn ze, de bewoners van Dingelbach. Naar buiten toe veroordelen ze haar, maar als er geld bespaard kan worden door van de oude jas van de vader een broek en jasje voor de zoon te laten naaien, komen ze stiekem naar Helga toe, want dat soort klussen doet ze goed en voor weinig geld.

Je kunt de kamer waarin Helga vanaf nu zal verblijven amper een kamer noemen. Het is meer een berghok. Hij is klein, er passen alleen een bed en een stoel in en er is geen kast, maar er hangen alleen een paar haken aan de muur. Met moeite persen ze de naaimachine voor het kleine raam dat uitkijkt op de binnenplaats. Er is niet eens een kachel, maar Karin legt uit dat de rookvang net achter de muur zit, waardoor het in de winter warm genoeg zou moeten zijn.

‘En dit moet een gastenkamer zijn?’ vraagt Ida, die geen blad voor de mond neemt. ‘Hiermee vergeleken is ons kippenhok een paleis.’

‘Als het Helga niet bevalt, hoeft ze hem niet te nemen,’ antwoordt Karin Guckes venijnig. ‘Er mag hier niet gerookt worden. En de gordijnen zijn nieuw, daar mogen geen vlekken op komen.’

Ze heeft inderdaad gordijnen van dikke stof opgehangen, omdat ze niet wil dat iemand Helga achter het raam kan zien als ’s avonds het licht aan is.

‘Goed, jullie weten alles nu,’ zegt Karin ongeduldig en ze geeft Marthe de kamersleutel. ‘Ik moet naar het veld, Jörg wacht op me. Er hangt onweer in de lucht. Als we het hooi maar op tijd in de schuur krijgen!’

Ze loopt de trap af en laat hen alleen.

Marthe is boos, want ze weet dat deze kamer geen gastenkamer is, maar de bergruimte waarin vroeger allerlei rommel stond. Ze hebben hem leeggehaald en er een oud bedframe met een stromatras in gezet, zodat ze vooral niet een van de drie gastenkamers hoefden op te geven.

‘Ik had niet gedacht dat Karin zo zou zijn!’ moppert ze. ‘Het is een schande om hier geld voor te vragen!’

‘Ach, laat maar, Marthe,’ zegt Helga. ‘Het is niet voor altijd.’

Marthe helpt Helga het bed op te maken met het meegebrachte laken. Ida is begonnen de naaimachine weer in elkaar te zetten en Frieda neemt afscheid. Ze is blij dat ze deze troosteloze kamer kan verlaten. Ze verschroeit nog liever buiten in de hitte dan in dit kleine hok te stikken. Arme Helga. Ze heeft dit allemaal over zich heen gehaald omdat ze destijds zo dom was om met Otto Schütz te trouwen. Nu zal ze hier in Dingelbach echt geen voet meer aan de grond kunnen krijgen, wat ze ook doet. In de stad is het anders. Daar scheiden vrouwen van hun man en stoort niemand zich eraan. Minstens twee actrices in het theater zijn gescheiden, dat weet Frieda zeker. En anderen hebben een stabiele relatie en wonen zonder boterbriefje samen met een man. Haar grootmoeder zei dat dit

alleen onder artiesten voorkomt. Dat de moraal onder hen altijd al vrijer is geweest. Maar dat gelooft Frieda niet. In de stad zijn de mensen gewoon niet zo bekrompen als op het platteland. Stadslucht maakt vrij, zeggen ze. Aan het eind van het jaar, nog voor het eind-examen, wil ze alvast auditie doen bij verschillende theaters. Als ze wordt aangenomen, is het definitief voorbij met Dingelbach.

Het is nog steeds ondraaglijk heet buiten, maar het licht is veranderd. Het is onstabiel en er hangt een spanning in de lucht die beklemmend is en onrustig maakt. Frieda kijkt naar het westen, waar ze op de weide van de Schützhoeve de hooiwagen laden. Het is waar, het onschuldige spinsel van wolken heeft zich verdicht tot een grijze massa en hangt nu als een verre bergketen aan de horizon. Als je goed kijkt, zie je telkens nieuwe, hogere wolke toppen als dreigende vuisten uit de grijze formatie stoten en zich uitstrekken tot aan het dorp.

Uit voorzorg neemt ze alvast de ladderwagen mee en sjokt ermee in de richting van de dorpswinkel. Er is een zwak windje opgestoken en stofwolken dwarrelen op als de eerste, zwaarbeladen hooiwagen bij de dorpsput aankomt. Op de bok zit Dieter Kappus, de man van Luise. Zijn hemd plakt aan zijn lichaam. Hij slaat de merrie met de zweep omdat ze bij de put wil stoppen om te drinken.

Frieda duwt de ladderwagen de kleine wagenschuur naast de winkel in en loopt de treden op. Haar zus Herta zit op de kruik en leest een stuiverroman. Als Frieda binnenkomt, kijkt ze haar met glazige ogen aan. Aha, ze heeft weer gedroomd van de knappe prins die met het arme meisje zal trouwen.

‘Ik heb de was afgehaald,’ zegt Herta verwijtend, want dat was eigenlijk Ida’s taak. ‘De kersen staan in de keuken.’

‘Dank je wel!’

Er is een zwak gerommel van de donder te horen. Herta legt het boekje weg en loopt naar de winkelruit om in de dorpsstraat te kijken. Daar is beroering ontstaan. Fritz Grossmann komt met de hooiwagen voorbij. Achter hem dringt Otto Schütz aan met zijn

tweespan, want hij heeft haast omdat hij nog een lading voor de boeg heeft. Hij vloekt luid en moppert op Fritz, die zijn hooi scheef heeft geladen, waardoor de lading eraf dreigt te vallen.

‘Te dom om behoorlijk te gaffelen,’ roept Otto. ‘Dat ligt zo in de parochietuin, sukkel!’

‘Eindelijk gebeurt hier iets,’ verzucht Herta. ‘Ik dacht dat het dorp helemaal uitgestorven was. Het was zo stil.’

Het dondert weer. Nog ver weg, maar daarom niet minder dreigend. Frieda voelt de broeiende spanning in haar hele lijf. De lucht lijkt te knetteren en ze wordt onrustig. In de keuken werpt ze een blik op de mand, die nog tot de rand gevuld is met rode kersen. Nee, ze heeft nu niet de rust om te gaan zitten en ze te ontpitten. Ze gaat naar boven naar de slaapkamer om zich onder te dompelen in het drama *De koopman van Venetië*. Ze heeft nu behoefte aan theaterlucht, aan een rol waarin ze zich kan verplaatsen, aan het gevoel om daar te zijn waar ze hoort en niet in dit saaie dorp waar kleingeestige mensen elkaar zinloos het leven zuur maken.

Maar ze slaagt er niet in om te ontsnappen. Ze kan zich niet verdiepen in het stuk. Het lukt haar niet zich te verplaatsen in de slimme en dappere Portia, die vermomd als advocaat een vriend van de dood redt. Het komt waarschijnlijk door het lawaai op de dorpsstraat, of misschien door de steeds luider wordende donder en de felle bliksemschichten. Als het nou eindelijk eens zou gaan regenen... Dat zou een verlossing zijn.

De kamerdeur vliegt open en Ida komt binnen. Haar gezicht is rood en bezweet, en haar jurk heeft donkere vlekken. Roodachtige krullen die zijn losgekomen uit haar vlechten plakken aan haar slapen.

‘Ik kan er niet meer tegen,’ kreunt ze. ‘Dit houdt geen mens uit. Knip het voor me af, Frieda!’

‘Wat?’ vraagt Frieda verward en ze legt het tekstboekje weg.

‘Wat denk je? Mijn haar. Ik zweet als een paard met die lange vlechten.’

Ida heeft zomaar besloten om moeders schaar uit de naaidoos te stelen. Frieda twijfelt. Ook zij denkt erover om een pagekopje te laten knippen, maar haar moeder heeft dat ten strengste verboden. Geen enkele vrouw of meisje in het dorp draagt haar haar kort. Alleen de losbandige vrouwen in de stad doen dat, die hun lippen stiften en zijden ondergoed met kant dragen.

‘Je kunt het niet zomaar afknippen!’ roept Frieda boos. ‘Dat moet een kapper doen. Anders zie je eruit als een ragebol.’

Ida denkt daar anders over. Afknippen is afknippen, of de kapper het nu doet of Frieda, dat maakt haar niet uit.

‘Ik ben het zat om tien kilo wol op mijn hoofd te hebben,’ moppert ze en ze geeft Frieda de schaar. ‘Kom op, doe het.’

Een harde donderslag verhindert Frieda om te antwoorden, maar ze pakt de schaar en knipt daarmee testend in de lucht.

‘Mama krijgt een hartaanval als ik dat doe,’ werpt ze voorzichtig tegen.

‘Ze overleeft het wel.’

Ida doet de plafondlamp aan omdat de onweerswolken de zon nu verduisteren, en gaat naast haar zus op het bed zitten. Met een uitnodigende beweging houdt ze haar rechtervlecht op.

‘Dat gaat zo niet. Je moet je vlechten losmaken. En daarna moeten we je haar kammen.’

‘Wat nog meer?’ zegt Ida geïrriteerd. ‘Moet ik het eerst nog watergolven en met parfum besprenkelen?’

‘Alleen maar kammen. Anders krijg je ongelijke punten.’

Met tegenzin staat Ida op en pakt de kam van het dressoir. Dan maakt ze haar lange koperkleurige vlechten los. Haar haar spreidt zich om haar heen als een stralende, golvende vloed, reikt tot aan haar middel en krult aan de uiteinden. Eigenlijk is het veel te mooi om af te knippen. Ida kamt een deel van haar haar over haar gezicht en eist: ‘Knip eerst een pony voor me.’

Het dondert hard. Het onweer hangt nu recht boven hen. De schaar in Frieda’s hand trilt, maar ze zet hem voorzichtig aan en

knipt. Het is een raar gevoel, want Ida's haar is erg dik. Het voelt bijna alsof ze glasdraden doorsnijdt.

'De pony is te lang!' protesteert haar zus, die een afgeknipte pluk uit haar gezicht blaast. 'Zo zie ik helemaal niets!'

Frieda verbetert het kapsel. De korte haartjes vliegen in het rond en verspreiden zich over de bedden en vloer. Ida moet niezen.

'Die kun je straks opvegen,' zegt Frieda en ze knipt een paar eigenwijze plukjes weg. Het is niet helemaal recht geworden, maar voor een eerste keer is het niet slecht.

'Nu de rest,' eist Ida. 'Een duimbreedte onder het oor. En aan de achterkant korter.'

Frieda gaat verder. Lange krullende haarlokken vallen op het bed, verspreiden zich over het dekbed en het kussen, en hangen over de rand van het bed naar beneden.

'Klaar?'

'Kijk me eens aan. Hier is het iets te lang. Dat moet nog weg.' Frieda begint details te verbeteren, knipt her en der nog iets af, en dan is ze tevreden. Ida springt op en rent naar de wastafel, waarboven een ietwat doffe vierkante spiegel hangt.

'Geweldig!' zegt ze enthousiast en ze schudt haar korte haar. 'Echt geweldig. Wat een gevoel! Wat een vrijheid!'

Ze gaat met haar handen door haar haar, wrijft over haar hoofdhuid en woelt door het mooie pagekopje dat Frieda zo zorgvuldig heeft geknipt.

'Nu zie je eruit als een borstel. Kam het weer glad!'

'Een borstel is ook mooi,' zegt Ida en ze haalt haar vingers door haar kapsel zodat haar haren steil overeind gaan staan. 'Ze zullen versted staan als ik zo op school kom.'

'Allereerst zal mama versted staan.'

'En Herta!'

'Die sowieso. Die krijgt een beroerte.'

Een dikke druppel slaat tegen de ruit. Er is een felle flits, de donder klinkt een paar seconden later en rolt als een bolderkar door de

wolken. Dan horen ze de regendruppels op het dak vallen. Frieda verzamelt de afgeknipte plukken, legt ze netjes op elkaar en heeft uiteindelijk een dikke bundel koperkleurige krullen in haar hand. Glanzend roodgoud.

‘Ik zou ze mee kunnen nemen naar Frankfurt en ze aan een kap-
per kunnen verkopen,’ bedenkt ze.

‘Maar dan krijg ik de helft!’ zegt Ida. ‘Het is tenslotte mijn haar.’

Ze opent het raam en beweert dat het niet zal binnenregenen omdat de wind uit het westen komt. De zussen staan naast elkaar, ademen de verkwikkende, vochtige lucht in en kijken uit over de weiden en velden, waarop de regen in dichte grijze draden neerstort. Wat een verlossing! Het is alsof de aarde uitdijt en dorstig de nattigheid opzuigt. Het water klotst door de goot en spat in de regenton eronder.

‘Soms is het best leuk in Dingelbach,’ zegt Frieda en ze haalt diep adem. Het ruikt naar hooi, warme vochtigheid, tuinkruiden en bitterzoete vlierbes. Een vertrouwde geur.

‘Zeker weten!’ antwoordt Ida en ze schudt haar korte haar. ‘Dingelbach is de mooiste plek van de wereld.’